2018

M.A.

1st Semester Examination

SANSKRIT

PAPER – SAN – 102

Full Marks : 50

Time : 2 Hours

Answer all questions

The figures in the right hand margin indicate marks

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable

Illustrate the answers wherever necessary

सर्वे प्रश्नाः सुरगिरा समाधेयाः।

1. चतुर्णां प्रश्नानामुत्तरं देयम् । **4X2**

क) शतपथनामकरणे किं वीजम् ? तस्य ब्राह्मणस्य कति शाखाः ?

ख) शतपथब्राह्मणे कति महायज्ञा आलोचिताः ? काश्च ताः ?

ग) नलम् अजिनम् इत्यनयोः पदयोः प्रकृतिप्रत्ययं विलिख्य तस्यार्थः सायणदिशा लिखत।

घ) अजीगर्तस्य कति पुत्राः ? तेषां नामानि लिख्यन्ताम् ।

ङ) **'नेदं यदिदमुपासते'** इत्यत्र नेदम् इति पदेन कस्य बोधो भवति ?

च) 'नाहं मन्ये सुवेदेटि ' इत्यत्र सुवेदेटि इति पदस्य कोऽर्थः ?

छ) नचिकेतसः पितुर्नाम किम् ? स पुत्रं किम् आदिदेश ?

ज) कठोपनिषदि उक्तं द्वितीयवरं किम् ?

(Turn Over)

2. यथेच्छं चतुर्णां व्याख्या कार्या । **4X4**

क) अहरहर्भूतेभ्यो वलिं हरेत् । तथैतं भूतयज्ञं समाप्नोति ।

ख) अहरहः स्वाहा कुर्यादा काष्ठात् तथैनं ह देवयज्ञं समाप्नोति ।

ग) कलिः शयानो भवति सञ्जिहानस्तु द्वापरः।
उत्तिष्ठंस्त्रेता भवति कृतं सम्पद्यते चरंश्चरैवेति ॥

घ) चरन्वै मधु विन्दति चरन्स्वादुमुदुम्वरम् ।
सूर्यस्य पश्य श्रेमाणं यो न तन्द्रयते चरंश्चरैवेति ॥

ङ) श्रोत्रस्य श्रोत्रं मनसो मनो यद् वाचा ह वाचं स उ प्राणस्य प्राणः।
चक्षुषश्चक्षुरतिमुच्य धीराः प्रत्येतस्माल्लोकादमृता भवन्ति ॥

च) यत् प्राणेन प्राणिति येन प्राणः प्रणीयते ।
तदेव ब्रह्म त्वं विद्धि नेदं यदिदमुपासते॥

छ) शान्तसंकल्पः सुमना यथा स्यात् वीतमन्युर्गौतमो माऽभिमृत्यो।
त्वत्प्रसृष्टं माऽभिवदेत् प्रतीत एतत् त्रयाणां प्रथमं वरं वृणे ॥

ज) श्रेयश्च प्रेयश्च मनुष्यमेतस्तौ सम्परीत्य विविनक्ति धीरः ।
श्रोयो हि धीरोऽभि प्रेयसो वृणीते प्रेयो मन्दो योगक्षेमाद् वृणीते॥

3.कयोश्चिद् द्वयोः उत्तरं लेख्यम् - **8X2**

क) पञ्चानां महायज्ञानां नामान्युल्लिख्य ब्रह्मयज्ञस्य स्वरूपं फलञ्च संक्षेपेण शतपथोक्तदिशा विव्रियताम् ।

ख) शुनःशेपोपाख्यानस्य सामाजिकदृष्ट्या किं तात्पर्यं तत् प्रस्तूयताम् ।

ग) केनोपनिषदमवलम्ब्य आत्मतत्त्वम् आलोच्यताम् ।

घ) उपनिषच्छब्दस्य कोऽर्थः ? उपनिषच्छब्देन कथं ग्रन्थस्य ग्रहणं भवति ?
कठोपनिषदि नचिकेतसा प्रार्थितस्य तृतीयवरस्वरूपं विचार्यताम् ।

(*Internal Assessment :10 marks*)

समाप्तम्